

Mise:

Zachránit zvířata v Africe

Po letech cestování Afrikou si začal víc všimnout odvrácené strany černého kontinentu a rozhodl se udělat alespoň něco pro záchranu tamních zvířat. Roman Baláž založil fond na ochranu africké přírody a jeho prostřednictvím především z vlastních prostředků financuje projekty zaměřené na gepardy, nosorožce, levharty nebo i na podporu zdejších škol

PTAL SE: MAREK TELIČKA; FOTO: ROMAN BALÁŽ

7 500 MÍSTO 150 000

Před 100 lety žilo v Africe a na Blízkém východě 150 000 gepardů; dnes jich zůstalo asi 7 500

ČTYŘI POPRAVY ZA HODINU

Každých asi 15 minut je zabit jeden slon, každých 7 hodin jeden nosorožec

TŘIKRÁT VÍC AFRIČANŮ

Dnes v Africe žije asi 1,1 miliardy lidí; do konce století to má být 3,5 miliardy

✓ Koalice gepardů před západem slunce v NP Masai Mara během pozorování antilopy impala

[?] V ROCE 2015 JSTE ZALOŽIL NADACI, KTERÁ MÁ UŽ V NÁZVU ZAKOTVENÝ CÍL OCHRANY AFRICKÝCH ZVÍŘAT. CO VÁS K TOMU VEDLO?

↓ Po čtyřech hodinách hledání se mi v NP Masai Mara podařilo vyfotit samici nosorožce dvourohého (tzv. „černého“) s mládětem, kteří právě absolvovali bahenní koupel

Po třinácti letech cestování po afrických parcích a focení divoké zvěře jsem si začal víc všimnout odvrácené stránky Afriky, jako je pytláčení, obchodování se zvířaty a slonovinou či rohy nosorožců nebo lovecká turistika. Proto jsem založil nadaci. Pak jsem hledal programy, které dokážou skutečně zvířata chránit.

Seznamoval jsem se s místními lidmi, intenzivně komunikoval, abych zjistil, kam má smysl peníze vložit. Nejpodstatnější pro mě ale bylo, abych mohl programy osobně sledovat a podílet se na jejich tvorbě.

[?] PROČ JSTE SE ZAČAL VĚNOVAT ZROVNA AFRICE?

To byla vlastně náhoda. Napřed jsem chtěl jenom někde fotit, ale osud mě „zavál“ do Keni, konkrétně do NP Masai Mara. Byl to pro mě

osudový den, protože jsem si Afriku od prvního momentu zamiloval a od té doby je to můj druhý domov. Žijí tady úžasní lidé a na focení je Afrika doslova ráj. Nikde na světě nenajdete takovou rozmanitost přírodních krás a zvířat. Je úžasné sledovat migraci pakoní a zeber v Serengeti a Masai Maře, koupání slonů v řece Chobe v Botswaně, vidět nádherná stáda buvolů v deltě řeky Okavango nebo pozorovat v noci nosorožce při napajedle v namibijském parku Etosha... A takto bych mohl pokračovat prakticky donekonečna.

programů na záchranu zvířat je hodně, já jsem se chtěl podílet na těch, které mají smysl a měřitelné výsledky

[?] AFRIKA NEBO JEN AFRIKÉ POKYBY? AFRIKÉ POKYBY OVŠEM ZABÍRAJÍ OBROVSKOU PLOCHU. NA JAKOU JEJÍ ČÁST SE ZAMĚŘUJÍ VAŠE ZÁCHRANNÉ PROGRAMY?

Soustředujeme se hlavně na Tanzanii a Keňu. Z malé části ale spolufinancujeme i přesun nosorožců z Jihoafrické republiky do Botswany. Programů na záchranu zvířat je hodně, ale já jsem se chtěl podílet jen na těch, které mají smysl a měřitelné výsledky.

[?] NA VAŠICH WEBOVÝCH STRÁNKÁCH JSOU UVEDENY PODROBNOSTI O NĚKOLIKA ZÁCHRANNÝCH PROJEKTECH. MŮŽETE JE POPSAT?

Program na záchranu gepardů je primárně zaměřený na Keňu a park Masai Mara a jeho okolí. Už třetí rok tady „sbíráme“ gepardí zvuky a společně s mou dobrou přítelkyní Elenou Čelyševovou z programu Mara-Meru Cheetah Project chystáme publikaci o komunikaci gepardů v této oblasti a vlivu turismu na jejich chování. Je to unikátní projekt, který ze 100 % financuje naše nadace.

Další program má za cíl záchranu lvů v kráteru Ngorongoro a jeho okolí. Tento projekt nazvaný „Kope lion“ založila Švédka Ingela Janssonová a my ho zčásti spolufinancujeme. Je primárně zaměřen na komunikaci s místní komunitou Masajů a má za cíl přesvědčit je, aby upustili od zabíjení lvů. Masajové mají totiž povolené zabít lva v případě, kdy lev zabije krávu z jejich stáda. Aby se to nestávalo, dostali mobily a možnost zavolat a místo zabítí konkrétního lva dostanou finanční náhradu. Kráva je totiž pro Masaje největším majetkem, a proto ho chrání. Dále se je tento program snaží přesvědčit, aby upustili od rituálu, kdy chlapi ve věku přibližně 14 let loví lvy, aby se stali muži. Tato tradice je u Masajů velmi důležitá a je hodně složité jim tradiční rituál „sebrat“. Součástí programu je také sledovat chování lvů a monitorovat jejich pohyb v této oblasti.

[?] TAKŽE GEPARDI A LVI. TAKÉ JÁDREM TŘETÍHO PROGRAMU JSOU KOČKOVITÉ ŠELMY, ŽE?

Ano, další je program monitorování levhartů v Masai Maře. Je to primárně náš projekt, na nějž jsme teprve nedávno obdrželi povolení od keňských úřadů. Je to jedinečný program, který začal fungovat na podzim roku 2018. Má za cíl zjistit celou populaci levhartů v Masai Maře a pozorovat jejich chování.

Levharti jsou nádherná a velmi inteligentní zvířata a jsem přesvědčen, že pokud v budoucnu dojde k vyhubení jiných šelem, levhart zůstane. Je ho těžké najít a většinou žije v houštinách. Jeho přirozené prostředí je dost odlišné od ostatních šelem. Velmi se na tu práci těšíme.

Kromě těch „kočkovitých projektů“ také spolufinancujeme dvě školy v Tanzanii. Konkrétně přispíváme na stravu dětí, aby se mohly učit, jak chránit svoji přírodu, a zvyšovat si všeobecné vzdělání. U nás je totiž nepředstavitelné, že by děti chodily do školy 5 až 10 km pěšky v každém počasí a přišly do školy, kde ani ne-

ROMAN BALÁŽ (1971)

Narodil se v Šali na Slovensku. Teď žije a pracuje v Praze a ve světě. Kromě jiného rozvíjí nové podnikání, jehož předmětem je likvidace komunálního odpadu. Ze svých podnikatelských aktivit se rozhodl financovat záchranu fauny v afrických národních parcích, které mu velmi přirostly k srdci.

jsou okna či dveře. Obdivuji, že tyto děti a jejich rodiče mají tolik radosti a entuziasmu.

Částečně přispíváme i na program Rhinos Without Borders, který má za cíl přesun nosorožců z Jihoafrické republiky do Botswany, kde je jejich ochrana mnohem lepší než v JAR. V JAR totiž ročně pytláci zabijí cca 1 200 kusů!

[?] JE NĚJAKÝ DŮVOD, PROČ JSOU PROJEKTY ZAMĚŘENY PŘÁVĚ NA VÝŠE JMENOVANÉ TVORY? VYPADÁ TO, JAKO BY VÁM HODNĚ IMPONOVALY KOČKOVITÉ ŠELMY...

Programy „přicházely“ postupně, ale našimi hlavními projekty jsou ty zabývající se gepardy a levharty. Ty ostatní jsme doplnili, protože v tom vidím smysl a mám možnost je osobně sledovat. Roli samozřejmě hrálo i mé přátelství s místními a fakt, že národní park Masai Mara a kráter Ngorongoro jsou pro mě tím nejužasnějším, co jsem kdy při fotografování zažil.

koalice gepardů se při lovu dokáže domluvit, kam kdo půjde a kdo zaútočí jako první

↑ Z této fotky jsem měl obzvlášť velkou radost. Podařila se mi po asi pěti hodinách čekání v kráteru Ngorongoro. Celou tu dobu jsem doufal, že takto nějak by se mohla trojice lvů (bratřů) vydat ke mně poté, co se prospí. A výsledek předčil mé očekávání

[?] NEDOKÁŽU SI PŘEDSTAVIT, ŽE BY TAKOVÉTO PROJEKTY BYLO MOŽNÉ ŘÍDIT Z ČESKA NEBO SLOVENSKA. JAK ČASTO JSTE V AFRICE, ABYSTE NA FUNGOVÁNÍ PROJEKTŮ DOHLÉDL?

Do Afriky cestuji 3–4krát ročně na celkem 4–6 týdnů. Není to ale o nějakém řízení. My jsme všichni přátelé a máme k sobě důvěru. Když tam nejsem já, programy fungují stejně dobře. Elena a Ingela jsou úžasné

osoby a zasvětily záchraně zvířat celý svůj život. Spolupracujeme také s místními Masaji a jezdí tam také studenti. Monitorování probíhá denně. Je samozřejmě potřeba data posbírat a vytřídit atd., ale pro nás to je nejen práce, ale zároveň vášně.

[?] JAK SÁM ŘÍKÁTE, PRÁCE SE NEOBEJDE BEZ DOMORODCŮ. JSOU TAMNÍ LIDÉ OCHOTNÍ ZAPOJIT SE

DO PROJEKTŮ NA OCHRANU PŘÍRODY?

V parcích jsou všichni strážci Masajové nebo jiní místní lidé. Takto přímo se na programech podílejí a dávají nám o zvířatech informace z noci, kdy se tam kromě nich nikdo jiný nesmí pohybovat. Jejich poznatky jsou taky velmi důležité pro chod a vývoj záchranných programů. Tato práce je pro ně samozřejmě zdrojem příjmů, ale také si uvědomují, že bez jejich ochrany by pytláci zabili všechny šel-

něco výjimečného. Něco, co ještě nikdo na světě nedělal. Elena přišla s tímto nápadem a já jsem to z nadace celé zafinancoval. Je to fakt úžasný projekt a jeho výsledky poslouží všem, kteří se o gepardy a přírodu zajímají. Hlavně to ale pomůže jejich ochraně. Je totiž „jednoduché“ jen tak popsat populaci konkrétního druhu v konkrétním parku, ale zaměřit se na jejich komunikaci byla a je pro nás velká výzva. Přitom zachytáváme i zvuky jiných zvířat, jako je například žirafa, o nichž se dřív taky nevědělo, že mezi sebou zvukově komunikují.

[?] CO VŠECHNO SI GEPARDI DOKÁŽOU ŘÍCT?

Za ty tři roky jsme zachytili a rozpoznali 16 různých zvuků, kterými si dokážou říct snad vše potřebné. Když jde třeba gepardí matka na lov a chce, aby její mláďata zůstala ukrytá na místě. Když se vrací s úlovkem a volá je k sobě, aby se nažrala. Když se blíží nebezpečí v podobě lva, levharta nebo hyeny... Nejúžasnější ale je pozorovat při lovu koalici gepardů. Tehdy se dokážou domluvit, kam kdo půjde a kdo zaútočí jako první. To je až neskutečné. Jednou jsem pozoroval, jak šla matka se čtyřmi mláďaty lovit prase bradavičnaté a zvuky jim dala pokyny, kam má které jít a jak postupovat. Těžko se to popisuje, ale bylo neuvěřitelné to sledovat.

[?] EXISTENCE GEPARDÍCH KOALIC JE PRO MĚ POPRAVDĚ VELKÝM PŘEKVAPENÍM. MĚL JSEM ZA TO, ŽE GEPARDI JSOU LOVCI SAMOTÁŘI...

O tom byla i odborná veřejnost přesvědčena ještě v 80. letech 20. století a v mnoha zdrojích jsou tyto poznatky stále brány jako nezpochybněný fakt. Přitom ale už před 30 lety byly malé koalice pozorovány. Koalice gepardů jsou běžné, i když je potřeba zdůraznit, že většina gepardů opravdu žije samotářsky. Souvisí to hodně s tím, jestli se všechna mláďata z vrhu dožijí dospělosti. V Masai Maře zůstávají bratři většinou spolu. Mají tak větší šanci ulovit si potravu, přežít i ubránit kořist.

[?] JAKÉ JE TYPICKÉ SLOŽENÍ TAKOVÉ KOALICE?

Většinou jsou to bratři, ale teď žije v Masai Maře i koalice dvou samic

a dokonce koalice pěti gepardů. Jsou v ní tři bratři a další dvojice z jiného vrhu. Zevšeobecnit se ale koalice nedají. Zvířata se chovají podle konkrétní potřeby a přizpůsobují se konkrétním změnám. Jak to je v ostatních částech Afriky, vím jenom z mých krátkých cest a pobytu v Botswaně, Namibii, Zimbabwe a JAR. V Masai Maře a Serengeti jsou koalice určitě častější.

[?] POZOROVAT PÁŘENÍ GEPARDŮ JE PRŮ VELKÁ VZÁCNOST A ANI VY SÁM JSTE PRŮ DOSUD NEMĚL PŘÍLEŽITOST JEJ VIDĚT. PROČ JE TOMU TAK?

Gepardi se v 95 % případů páří v noci anebo v šeru a daleko od nějakého hluku a zvířat. Musíte mít velké štěstí, abyste je mohli pozorovat. Není jasné, proč to tak je, protože ostatní velká africká zvířata se páří dá se říct kdykoli, bez ohledu na okolí. Možná kromě levhartů, kteří také upřednostňují „soukromí“.

[?] NĚKDY V TĚTO DOBĚ BY MĚLA VYJÍT PUBLIKACE O GEPARDECH, KTERÁ Z VÝZKUMU VYCHÁZÍ. KDE BUDE MOŽNÉ JI SEHNAT?

Jde o odbornou publikaci, která bude ke stažení na našem webu romanwildlifefoundation.com. Určitě ji nabídneme do odborných škol a zoo zahrad. Snad to pomůže najít další nadšence, kteří se gepardům a jejich ochraně budou věnovat. Byl bych moc rád, kdyby

my, slony a nosorožce a oni by ztratili práci, a navíc by to znamenalo konec turistického ruchu. Další místní se obvykle podílejí na natáčení dokumentárních filmů. Když jede auto s kameramany zahraničních štábů, je v něm obvykle strážce parku anebo místní Masaj, který park zná jako nikdo jiný a dokáže jim dát mnoho užitečných tipů.

[?] RÁD BYCH SE VÍC VĚNOVAL PROJEKTU, JENŽ ZKOUMÁ KOMUNIKACI GEPARDŮ. MŮŽETE ŘÍCT, JAK JSTE SE K NĚMU DOSTAL?

Před třemi roky jsme s Elenou u večerního ohně v Masai Maře diskutovali o tom, jak bychom mohli podniknout

JAK MŮŽETE POMOCI

[?] JAK MOHOU LIDÉ PŘÍSPĚT A POMOCI S REALIZACÍ VAŠICH CÍLŮ?

Kdyby se chtěli lidé spolupodílet na našich záchranných programech, mohou nám přispět prostřednictvím naší stránky, přes Facebook anebo přímo na účet naší nadace, který najdete na našem webu. Budeme moc rádi, když se ozvou i přímo a budou chtít víc informací. Rád se s nimi setkám osobně nebo mi mohou napsat na mail roman@romanwildlifefoundation.com.

[?] KONAJÍ SE I VÝSTAVY VAŠICH FOTOGRAFIÍ. JSOU PRODEJNÍ? KDE V BLÍZKÉ BUDOUCNOSTI NĚJAKÁ BUDE?

V roce 2016 jsme měli výstavu v Bratislavě a v Praze a teď připravujeme výstavu na rok 2019 také v těchto městech. Fotky se dají ale objednat i prostřednictvím webu nebo u mě osobně z galerie, která je na našem webu.

Více viz www.romanwildlifefoundation.com

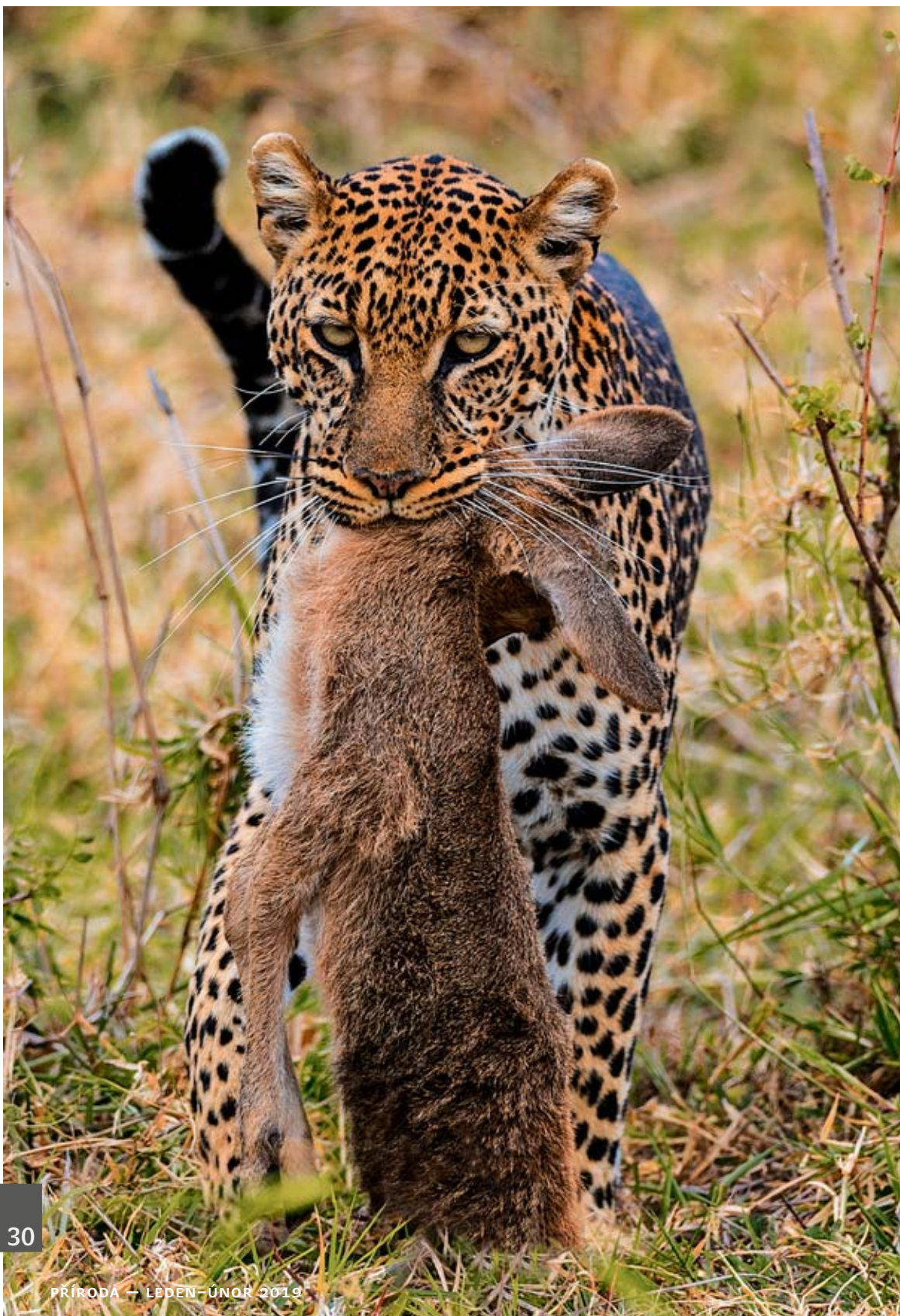
UBÝVÁNÍ AFRICKÝCH DRUHŮ

Zůstalo pouhých 25 000 nosorožců z 250 000 kusů, které žily před 100 lety. Slonů tehdy bylo 10 milionů, dnes žije pouhých 450 tisíc kusů. Cena rohoviny z nosorožců klesla ze 60 tisíc USD za kilo na 25 tisíc USD, protože jich pytláci uloví 1 200 za rok! Každých 7 hodin je zabit jeden nosorožec a každých asi 15 minut jeden slon. Před 100 lety žilo v Africe a na Blízkém východě asi 150 000 gepardů. Dnes jich zůstalo pouhých 7 500! Prakticky dnes žijí jenom v Africe a části Íránu. V Masai Maře je asi 60 jedinců a v celé Serengeti zhruba 400 kusů.

→ Migrace zeber v NP Serengeti – situace na začátku migrace směrem do Masai Mara

to pomohlo k jejich záchraně a gepardi tu byli i za dalších 20 nebo 30 let.

[?] KDYŽ UŽ JE ŘEČ O VAŠEM WEBU, NEDÁ MI TO A MUSÍM SE ZEPTAT, PROČ JE PSÁN JEN V ANGLIČTINĚ... NEVĚŘÍTE, ŽE MNOŽÍ

ČEŠI A SLOVÁCI BY SE NA PODOBNÉM SMYSLUPLNÉM PROJEKTU TAKÉ RÁDI PODÍLELI... :-)

Stránky budou brzy i v češtině, slovenštině a masajštině. Uvědomili jsme si, že je dost lidí s láskou ke zvířatům, kteří jsou z Čech i ze Slovenska.

[?] KAM CHCETE DÁL VÉST ZÁCHRANNÉ PROGRAMY A CO MOMENTÁLNĚ POVAŽUJETE ZA JEJICH NEJDŮLEŽITĚJŠÍ SOUČÁST?

Nejdůležitější bude vzdělávání místních lidí a komunit, které žijí v národních parcích. Dnes v Africe žije asi 1,1 miliardy lidí a do konce století to má být 3,5 miliardy. To bude pro nás všechny velká výzva, aby i potom zůstalo zachováno přirozené prostředí minimálně v existujících národních parcích a zvířata měla možnost přežít. Je velmi důležité, aby místní pochopili, že pokud zvířata v jejich krajinách nebudou mít kde žít, skončí u nich turistický ruch. Horší ale bude, že

← Levhartí matka s úlovkem (malou antilopou), kterou nese do úkrytu svému mláděti

je neuvěřitelné, že i ve 21. století stále funguje obchod se slonovinou a do Afriky se pořád jezdí lovit lvy

jednotlivé druhy vyhynou. Samotné africké parky jsou osmým divem světa a je neuvěřitelné, že i ve 21. století stále funguje obchod se slonovinou a rohy z nosorožců. A pořád do Afriky někdo jezdí, aby ulovil lva a měl ho vycpaného v obýváku!

[?] PŘEDPOKLÁDÁM, ŽE FOTOGRAFOVÁNÍM DIVOKÉ PŘÍRODY SE NEDÁ PŘÍLIŠ VYDĚLAT. Z ČEHO TEDY FINANCUJETE PROJEKTY, DO KTERÝCH JSTE PRŮ PŘÍSPĚL ČÁSTKOU PŘESAHOJÍCÍ MI-LION KORUN?

Hlavně je to o vášni, kterou mám, a také o tom, jak mám Afriku a místní lidi a zvířata rád. Mám mnoho přátel, kteří si občas koupí nějakou fotku, a takto přispívají na naši nadaci a stravu ve školách v Tanzanii. Většina peněz ale pochází z mých zdrojů, z mého zaměstnání a obchodu. Je to velice náročná činnost, ale na druhou stranu mě

velmi baví a uspokojuje. Když mám před sebou nějaký cíl, jako je to, že v Masai Maře bude i za 30 let žít aspoň těch 60 gepardů, anebo že zmonitorujeme všechny levharty v Masai Maře, tak to dělám s radostí a vášní. Do pěti let chci vydat knihu o mých zážitcích z Afriky a publikaci s mými fotografiemi. To by měl být další zdroj příjmů.

[?] ČEHO BYSTE CHTĚL PROSTŘEDNICTVÍM VAŠÍ NADACE DOSÁHNOUT?

Naším hlavním cílem je, aby přirozené prostředí zvířat v Africe zůstalo zachováno alespoň v takové podobě, v jaké je dnes. A neméně podstatné je pro nás zachování počtu gepardů a levhartů v Masai Maře a lvů v kráteru Ngorongoro, a to minimálně na současné úrovni. Rád bych, aby si lidé víc uvědomili, co ve světě máme, a alespoň trochu se zamysleli nad tím, že k záchraně zvířat můžou dopomoci i oni, i když třeba půjde jen o malou částku. «

CO O GEPARDECH MOŽNÁ NEVÍTE

[?] GEPARDY NEPOCHYBNĚ ZNÁTE VELMI DOBRĚ. MŮŽETE ŘÍCT VÍCE O TOM, CO VÁM V SOUVISLOSTI S JEJICH SOUČASNOU SITUACÍ PŘIJDE PODSTATNÉ?

Gepardi jsou velmi přizpůsobivá a houževnatá zvířata, ale často jsou olupováni o svou kořist. Když tedy gepardi něco uloví, snaží se to co nejrychleji sežrat. Větších šelem se bojí a skoro vždy před nimi utečou, s čímž jako nejrychlejší suchozemští tvorové pochopitelně nemají problém. Říká se, že po psech hyenovitých jsou v procentuální úspěšnosti nejlepšími lovci, i když tato pozice je někdy přiznávána i hyenám.

Gepardí samice jsou velmi starostlivé matky a některé jsou schopné vychovat do dospělosti i 3 až 4 gepardy z vrhu. Neustále se přemísťují a většinou ani nemají hranice teritoria, jak je tomu u jiných šelem.

Ted' je móda mít gepardy jako domácí mazlíčky, a proto se rozmohl obchod s jejich mláďaty. Když dnes někdo chce, může si malého geparda koupit za 15 až 20 tisíc USD! A bohužel i dnes žijí lidé, kteří chodí v kožešinách z gepardí kůže, což je těžko uvěřitelné.

Když s tím něco neuděláme, je jenom otázkou času, kdy gepardi vyhynou úplně. To je důvod, proč jsem se rozhodl udělat něco pro jejich ochranu.